

Inhoudsopgave

1. Wetenschap en de Opperbouwmeester: een onlosmakelijk verbond
3. Bijbel, Passer en Winkelhaak: de 3 Grote Lichten
6. Anti-vrijmetselarij: tegenstrijdigheid en dilemma's
8. Gehoorzaam aan de wetten van een land
10. Acteurs, Schrijvers en Musici: koninklijke kunstenaars met sterallures
13. Vrijmetselarij en de Geest van de Vrijheid
15. Vrijmetselarij en Kabbala
19. De twee pilaren: wat betekenen ze?
22. Was Sherlock Holmes een Vrijmetselaar?
26. De Winkelhaak nader bekeken
29. Maconniek Bindmiddel
31. De zeggingskracht van Symbolen volgens Waterpas, Schietlood en Winkelhaak
33. De betrokken Vrijmetselaar
35. Wie of wat leidt de Leider?
37. Hoe democratisch is de Vrijmetselarij
39. Leiderschap binnen een loge
41. De Maconnieke erfenis van Albert Pike
43. Vrijmetselaar in woord en daad: Simon Bolivar
45. Tatoeages en de Vrijmetselarij
47. Maconniek gedrag
49. Extremistisch Fundamentalisme
51. De Arbeid van een Loge
53. Maconnieke Studie
55. De Complexiteit van Geheimhouding
58. Over Jaarwisselingen, ieder zijn eigen wijze.
60. Vrijmetselarij op het witte doek
64. Vrijmetselarij en complotten; Waanzin ten top!
68. Vrijmetselarij en dictatuur; tegen de verdrukking in: 2.
72. Vrijmetselarij en dictatuur; tegen de verdrukking in: 1.
76. Van Koninklijke Invloed
79. De Katholieke relatie.
82. Vrijmetselarij met een Joods Accent.
84. Islam sluit de Vrijmetselarij niet uit.
87. Drie Witte Rozen.
89. Cement van verdraagzaamheid: De Troffel der Liefde.
91. De Officieren van de Loge.
94. De Voorzittend Meester.
96. De eerste en tweede Opziener.

Wetenschap en de Opperbouwmeester: **EEN ONLOSMAKELIJK VERBOND!**

Kan de wetenschap zonder de Opperbouwmeester des Heelals? Volgens een Joodse visie is gescheidenheid van wetenschap en religie onjuist. Die visie stelt dat God het heelal en de natuurwetten die het heelal beheersen, heeft geschapen en dat er derhalve geen sprake kan zijn van een verdeeldheid tussen Schepper en Zijn Schepping. Wetenschap is de menselijke bestudering van Gods Geest, het zoeken naar kennis in de wetten die God heeft ontworpen om het heelal fysiek te laten functioneren.

Het lijkt een gegeven te zijn dat de mens iets nodig heeft in zijn of haar leven om respect of achting voor te hebben. Dat kan verschillende vormen aannemen. Voor de godsdienstige mens is dat veelal een God. Voor de wetenschapper is dat de wetenschap. Voor de vrijmetselaar is dat over het algemeen de Opperbouwmeester des Heelals.

Opperbouwmeester

De Opperbouwmeester des Heelals wordt in de ordegrondwet van de vrijmetselaars omschreven als een voorstuwende wereldorde. Ook wel een alles ordenend beginsel genoemd. De vrijmetselaar heeft over het algemeen een vast vertrouwen in deze werkelijkheid van een geestelijke en zedelijke wereldorde die de mens en de mensheid voortstuwt.

Een treffend citaat van F. Adriaens naar aanleiding van het 200-jarig bestaan van de vrijmetselarij luidt als volgt: 'De vrijmetselaar voelt zich verbonden met de Opperbouwmeester van het Heelal (...) de mens is volstrekt autonoom: door een harmonische ontwikkeling van zijn persoonlijkheid, waaraan hij voortdurend werkt door verdieping van zijn zelfkennis, zal de vrijmetselaar meebouwen aan de realisatie van het wereldplan (...) die leeft in elk mens afzonderlijk en in de mensheid in haar geheel'. Het is relevant om dit citaat hier na de voorgaande gedachtengang te gebruiken.

Bouwplan

Kan dit een onderdeel zijn van het bouwplan? Zoals de natuur vanuit een bepaald mechanisme dingen doet ontstaan, zo lijken er vanuit de menselijke geest ook creaties te ontstaan. Het lijkt alsof de mens als geheel ergens naartoe aan het groeien is. Zou het kunnen zijn dat de mens uiteindelijk een werktuig is van de Opperbouwmeester des Heelals om het geheel te ondersteunen en zo een vooraf gesteld doel te bereiken? Als dit wordt aangenomen, dan dient de wetenschap waarschijnlijk anders bekeken te worden. De wetenschap is in dat geval niet meer dan een instrument, gegeven om die doelen te bereiken. Hier kan weer gedacht worden aan de wetenschap als

instrument om in dit geval de aspecten van de Opperbouwmeester te bestuderen of via gevolgtrekkingen vast te stellen wat deze zijn. Deze aspecten vinden we dan als fysieke objecten in de natuur en de niet-fysieke objecten in de geestelijke beschouwingen.

Wetenschap kan de zin van het leven niet vatten

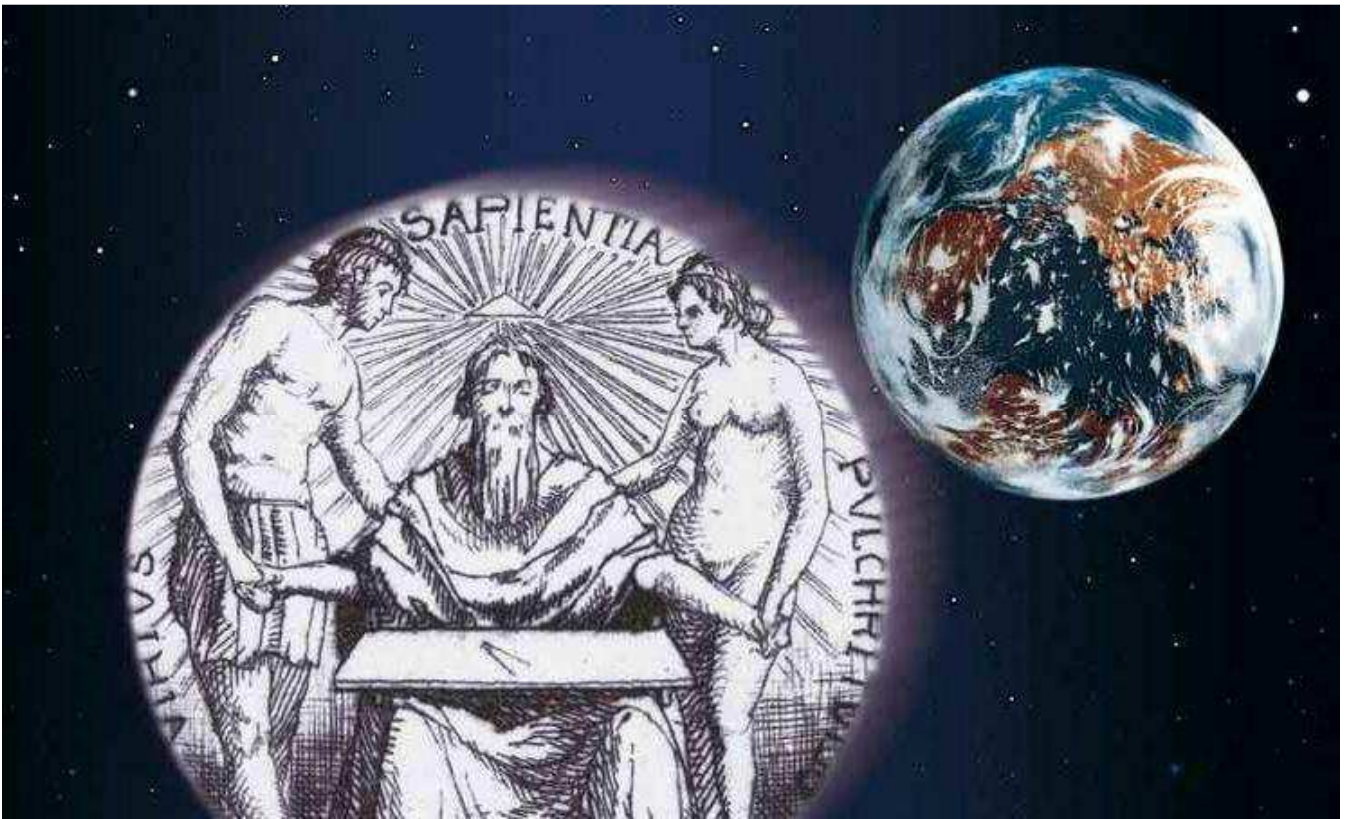
Intelligent design

Het is misschien wel de zachte kant van 'intelligent design'. Naast het bouwen van fysiek tastbare onderdelen wordt er in deze gedachtengang ook gebouwd aan niet tastbare producten, waaronder de menselijke geest, die ten dienste staan van het algehele bouwplan om als afzonderlijke delen mee te helpen bouwen aan dat geheel. Hier kan worden opgemerkt, dat volgens 'intelligent design' het darwinistische mechanisme van toevallige mutatie en natuurlijke selectie immers niet toereikend kan zijn om het ontstaan van leven, dat immers gekenmerkt wordt door complexiteit, creativiteit en intelligentie, te verklaren. Hieruit kan worden opgemaakt dat de hersenen en de menselijke geest behoren bij de onderdelen die niet alleen door natuurlijke selectie en toevallige mutaties zijn ontstaan, maar onderdeel uitmaken van die voorstuwende en bepalende intelligente kracht.

De symboliek overstijgt het persoonlijke niveau

Symboliek

Er zijn verschillende kanten die de Opperbouwmeester des Heelals kenbaar maakt en uitdraagt. Te onderscheiden zijn de kosmische symboliek, de bouwsymboliek en de lichtsymboliek. Misschien is het zo vreemd nog niet om de kosmische symboliek, de bouwsymboliek en de lichtsymboliek te zien als een 3-eenheid van transcendentie,

immanentie en het synthetische verband daarin. Een 3-eenheid wellicht die de maçonnerie van de mens en de mensheid kan opvoeren tot een hoger peil.

Hier dient benadrukt te worden dat er een verschil is tussen dogmatiek en symboliek. De wetenschap van de dogmatiek kan alleen worden beoefend. De symboliek overstijgt echter het persoonlijke niveau.

In de symboliek van de Opperbouwmeester des Heelals spreekt zich geen persoonlijk godsbeeld of broeder uit. Echter, de orde als geheel belijdt wat zij als de waarheid omtrent de Opperbouwmeester ziet en de broeders doen dat afzonderlijk eveneens.

Het voorgaande doet nu vermoeden dat voor de vrijmetselaar de wetenschap niet op zichzelf staat en dat de wetenschap een onderdeel is van de Opperbouwmeester des Heelals en de symboliek die daarbij hoort. Er kan worden aangenomen dat deze symboliek voor de wetenschap van de vrijmetselarij een bepalend karakter heeft. Kan de vrijmetselaar de wetenschap op het juiste peil krijgen als deze de 3-eenheid van kosmische symboliek, bouwsymboliek en lichtsymboliek veronachtzaamt of bij zijn benadering van de wetenschap achterwege laat? Hierbij dient nog eens opgemerkt te worden dat deze 3-eenheid dus gezien wordt als een manifestatievorm van de Opperbouwmeester.

Relatie

Als een aantal begrippen gemakshalve worden samengevoegd ontstaat het volgende. Allereerst is daar het godsbeginsel van de Joodse visie. Vervolgens komt dan de sturende intelligentie achter de groei van de mens en de natuur volgens het 'intelligent design'-principe. Daaraan kan worden toegevoegd de Opperbouwmeester des Heelals achter de voortstuwende wereldorde van de vrijmetselaars. Ten slotte completeren we dit met de 3-eenheid van kosmische symboliek, bouwsymboliek en lichtsymboliek. Aldoende kan op grond hiervan de stelling aangenomen worden dat de wetenschap niet los van de Opperbouwmeester des Heelals gezien kan worden, althans niet voor de vrijmetselaar.

Hiermee wordt niet gezegd dat de Opperbouwmeester des Heelals hetzelfde is als de sturende kracht achter 'intelligent design' of het godsbeginsel van de Joden. Wél wordt hiermee aangegeven dat de wetenschap zonder deze extra begrippen een halve waarheid lijkt te zijn. Hier dient nog te worden opgemerkt dat in dit artikel maar een beperkt aantal van die extra beginselen zeer globaal zijn beschreven. Laat vooral het besef doordringen dat er buiten de genoemde 3 begrippen nog vele andere te noemen zijn. Er wordt hier geen keuze gemaakt betreffende welk beginsel het juiste is. Wel wordt aangenomen dat de wetenschap als enkelvoudig beginsel onvolledig is en dat daarmee tevens 'nee' geantwoord dient te worden op de vraag: kan de wetenschap zonder de Opperbouwmeester des Heelals?

De wetenschap staat voor de
vrijmetselaar niet op zichzelf,
maar is een onderdeel van de
Opperbouwmeester des Heelals

Conclusie

Het antwoord op de vraag is niet eenvoudig te geven. In dit artikel is getracht een aantal relevante gezichtspunten te belichten en deze tegen elkaar af te wegen. Hierbij mag niet vergeten worden dat het bronmateriaal een keuze is van de schrijver en dus subjectief van aard is. Vanuit deze subjectieve keuze is getracht tot de slotsom te komen dat zeker voor de vrijmetselaar de wetenschap niet los gezien kan worden van de Opperbouwmeester des Heelals. De wetenschap wordt hier naar voren gebracht als per definitie onvolledig, als een begrip dat aanvulling behoeft. In het geval van de vrijmetselaar is dat minstens de aanvulling van de Opperbouwmeester des Heelals. Voor andere groepen zal dit hoogstwaarschijnlijk een ander begrip zijn.

Bijbel, passer en winkelhaak:

DE 3 GROTE LICHTEN

Vroeg in zijn maçonnieke reis, is de vrijmetselaar ingevoerd in de 3 grote lichten van de vrijmetselarij, te weten de bijbel, de passer en de winkelhaak. Door zorgvuldige aandacht voor de ceremonies en lezingen, ontdekt de vrijmetselaar dat de bijbel symbool gesteld kan worden voor de wil van God voor de mens, dat de winkelhaak kan betekenen moraliteit en rechtvaardigheid en dat de passer de spiritualiteit kan vertegenwoordigen.

De winkelhaak kan verder gezien worden als de morele wet die de relaties met anderen dicteert en die alzo een gids is voor de acties van de vrijmetselaar hier op aarde. De passer kan staan voor het eindeloos streven naar spiritueel inzicht. Samen moeten de passer en winkelhaak de vrijmetselaar voortdurend helpen herinneren aan de balans die nodig is tussen de aardse en de spirituele kant van de mens. Samen kunnen zij ook de reis van de mens door het leven naar het eeuwige hiernamaals symboliseren.

Hét grote licht

De bijbel echter is hét grote licht in de vrijmetselarij en daarop rusten de passer en winkelhaak in elke loge. In die hoedanigheid kan de bijbel gezien worden als het fundament van het werk van de vrijmetselarij. De bijbel is geopend wanneer de loge is geopend en de bijbel is gesloten wanneer de loge is gesloten. Geen loge kan haar activiteiten uitvoeren zonder de bijbel te openen op het altaar. Zo wordt het namelijk gedictieerd door het reglement van iedere loge tijdens de arbeid. Nog belangrijker, de bijbel kan centraal staan tijdens de reis van de vrijmetselaar als hij werkt aan het ontwikkelen van zijn morele en spirituele zelf volgens de symboliek van de passer en winkelhaak.

De bijbel is de bron van verlichting die alle vrijmetselaars zoeken. Open op de kubieke steen is het een licht van de waarheid, daarbij geloof en hoop uitstralend in de loge. Symbolisch kan het voor veel mensen de wil van God vertegenwoordigen die de wereld instroomt. De geest van de bijbel, haar geloof en haar houding tegenover het leven en de relatie van de mens tot God doordringt de vrijmetselarij als het ware als een zoete geur.

Goddelijke waarheid

Net als de meeste andere zaken in de vrijmetselarij, is de bijbel zelf een symbool. Het zou het symbool kunnen zijn van de goddelijke waarheid in elke vorm. Wanneer dan de bijbel bekeken wordt als een symbool, dan vertegenwoordigt het wellicht de bron waaruit die goddelijke waarheid of kennis afkomstig is.

De vrijmetselarij nodigt mensen uit van alle godsdiensten, want zijn leer is er slechts een van geloof in een opperwezen, wetende dat alle biddende mensen dit doen tot de God en Vader van het universum, ongeacht de werkelijke naam die gebruikt wordt om hem aan te roepen. Zo wordt de bijbel vaak genoemd als het volume van de heilige wet, waarbij mannen van verschillende godsdiensten de heilige geschriften van hun geloof eveneens kunnen gebruiken als volume van de heilige wet.

De vrijmetselarij nodigt mensen uit van alle godsdiensten

Erkenning van een opperwezen, is een hoeksteen van de vrijmetselarij. Daarom kan het logisch zijn dat het boek, dat de mens de waarheid geeft van God, hem dient te regeren en een gids kan zijn voor diens geloof in de praktijk. De Tempel van Salomo, waar veel van de geschiedenis, legendes en de symboliek van de vrijmetselarij op zijn ontwikkeld, was het grootste gebouw van de oude wereld. Het was het grootste, niet vanwege zijn grandeur, maar vanwege de waarheden die zij vertegenwoordigde. In het licht van afgoderij en bijgeloof, vertegenwoordigde deze Tempel de eenheid, gerechtigheid en spiritualiteit van God.

Bij geen enkel ander fundament kan de mens zijn morele en geestelijke bouwwerk bouwen met een gevoel van veiligheid en duurzaamheid in de voorbereiding op zijn eigen verbinding of

bestemming met het kosmische. Binnen de bijbel is de eenheid, gerechtigheid en spiritualiteit van God geopenbaard en binnen de pagina's van de bijbel kan de morele waarheid gevonden worden om de geest van de mens te verlichten en het hart te verwarmen.

Goddelijke Openbaring

Wat betekent dit voor de vrijmetselaar? Het feit dat de bijbel of een ander volume van de heilige wet, geopend rust op de zuivere kubiek kan betekenen dat de vrijmetselarij een vorm van goddelijke openbaring nodig heeft. De vrijmetselaar moet trachten de waarheid en wijsheid te vinden in een bron die groter is dan die van de menselijke geest. Vrijmetselarij doet geen poging om een gedetailleerde interpretatie van de bijbel te geven. Het volume van heilige wet ligt op de zuivere kubiek open voor iedereen om te lezen, open voor allen om te bestuderen en te interpreteren voor zichzelf. De band die de vrijmetselarij verenigt is sterk, maar hij voorziet in de grootst mogelijke vrijheid van geloof en denken. Hij verenigt mannen niet door geloof of dogma, maar op de brede waarheid van een geloof en vertrouwen in God, de allerhoogste grote architect van het universum. Vrijmetselarij is echt een broederschap van mannen in het kader van de liefde voor deze door een ieder zelf te interpreteren God.

De vrijmetselaar moet niet alleen respect en eer hebben voor het volume van de Heilige Wet als de openbaring van de goddelijke wil van God voor de mensheid, het grote licht van de vrijmetselarij. De vrijmetselaar zou het ook moeten lezen, ernaar leven en ervan houden. De waarheden die in de bladzijden zijn opgeslagen dienen in zijn hart een gids te zijn bij het gebruik van de passer en winkelhaak bij de opbouw van zijn morele en geestelijke bouwwerk. De bijbel, als die het menselijke hart vult, maakt hem zacht en sterk, trouw en gratieus. Het leert hem goedheid, kennis, zelfbeheersing, doorzettingsvermogen, godzaligheid en broederlijke liefde. Het vertelt dat de vrijmetselaar onrustig en eenzaam zal zijn, totdat hij leert te wandelen met God.

Natuurlijke wereld

Het feit wil dat in de natuurlijke wereld er slechts twee grote lichten zijn. Dit is zowel door de bijbelse autoriteiten opgemerkt alsook door de zintuigen duidelijk waarneembaar. In de vorige eeuw, toen het ritueel werd gemaakt, was dit feit voor de meeste vrijmetselaars nog duidelijker dan nu. Vóór de invoering namelijk van gas en electriciteit betekende de opkomst van de zon op een zeer reële manier het begin van de dag. Het betekende natuurlijke warmte en groei. En wanneer dit grote licht uiteindelijk zonk naar de rand van de horizon, hadden alleen de mensen met kaarsen nog licht beschikbaar. De maan, als het kleine licht, beheerste de nacht.

Dit is wellicht een goed moment nog eens specifiek te kijken naar de werken van de 4e dag in het eerste hoofdstuk van het bijbelboek Genesis:

(...) 'En God zeide: Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, het splitsen van de dag en de nacht, en laat zij zijn tot tekenen en tot gezette tijden, en tot dagen en jaren. En laat zij zijn tot lichten in het uitspansel des hemels om licht te geven op de aarde: en het was zo. En God maakte twee grote lichten, het grootste licht tot heerschappij over de dag, en dat kleine licht tot heerschappij des nachts, hij maakte ook de sterren. En God stelde ze in het uitspansel des hemels om licht te geven op de aarde, En om te heersen over de dag en over de nacht, en te verdelen het licht van de duisternis: en God zag dat het goed was.' (...).

Dit is een duidelijke verklaring. God schiep de natuurlijke verlichting waarmee we zien. Van deze zijn er 2 grote, waarvan

er één een mindere. Latere bijbelse tradities produceren andere lichten met inbegrip van, symbolisch, één van bijzonder belang, het 'Licht van de Wereld'. Vrijmetselarij is echter zo moedig te beweren dat er niet 1, niet 2, maar 3 grote lichten zijn. Deze verklaring kan gezien worden als iets om de vrijmetselarij alert te maken en te houden. Het is geen gemeengoed dat oppervlakkig beschouwd moet worden. Het is daarentegen een hoogtepunt, en zou inderdaad gezien kunnen worden als het eerste hoogtepunt van de maçonnieke ervaring.

Mindere lichten

De bedoelde 3 grote lichten zijn in zekere zin revolutionair. Zij verklaren. De heilige geschriften zijn er om het geloof regelen; de winkelhaak om acties te reguleren, en de passer om de grenzen van de hele mensheid af te tasten en in het bijzonder die van de broeders in de vrijmetselarij.

De ingewijde zou op een gegeven moment in staat moeten zijn om de 3 mindere lichten binnen de vrijmetselarij te ontdekken. Gelegen in het oosten, zuiden en westen, vertegenwoordigen deze mindere lichten de zon, de maan, en de meester van de Loge. Met andere woorden, Gods 2 grote lichten van de schepping gedegradeerd tot een duidelijk lagere status dan de 3 grote lichten van de vrijmetselarij. Het is nu wellicht beter te begrijpen waarom de verhoging van de 3 grote lichten kan worden gezien als revolutionair. De 3 kleine lichten zijn overigens beter bekend als wijsheid, kracht en schoonheid.

De Drie Kleine Lichten

De 3 kleine lichten van de vrijmetselarij worden ook gesymboliseerd door de 3 brandende kaarsen in de loge, staande in een 3-hoekige groep. Ze typeren de menselijke reden, zijn fysieke zintuigen, en zijn psychische zintuigen. Met zijn fysieke zintuigen neemt de mens het universum waar. Met zijn psychische zintuigen ziet hij de innerlijke werelden. Met zijn rede voegt de mens de afzonderlijke onderdelen van ervaring, buitenste en binnenste samen en krijgt aldoende kennis van zowel exoterische en esoterische wetenschap.

Als de ingewijde de loge binnenkomt is de straling van het eerste licht in de loge afkomstig van de 3 kleine lichten die dus een 3-hoek over en voor het altaar vormen. Het lijkt soms dat ze betrekkelijke weinig aandacht krijgen binnen het ritualistische lichaam van de vrijmetselarij terwijl ze toch zo'n belangrijke plaats innemen binnen de loge.

De vrijmetselaar is geïnstrueerd om ze de kleinere of mindere lichten te noemen en dat ze worden geplaatst in een driehoek en dat door hun licht de andere objecten gezien kunnen worden. Het is bekend dat ze de zon, de maan en de achtbare meester vertegenwoordigen en dat wordt over het algemeen vernomen door een korte toelichting. En dat is dan alles. Later leert de vrijmetselaar echter, meer door voorbeeld dan door voorschrift en meer door maat dan door wet, dat deze 3 kleinere, mindere lichten altijd branden als de loge is geopend. Zelfs als ze niet branden zijn het als het ware constructieve ondersteuning van de innerlijke bepaling van de loge.

Als 3-hoek

Het valt moeilijk te geloven dat een symbool dat zo belangrijk is als de 3 kleine lichten niet meer ziel wordt gegeven dan de weinige woorden die binnen de vrijmetselarij eraan besteed worden. Het lijkt een van de symbolen binnen de Orde te zijn, waarvan bij de individuele broeder wordt verondersteld dit fenomeen zelf te onderzoeken en voor zichzelf te vertalen. De individuele broeder wordt dan in staat gesteld te genieten van

wat hij krijgt in de directe verhouding tot de hoeveelheid kracht en aandacht die hij bereid is te besteden aan het proces van extractie van de betekenis van de buitenste bedekking.

Dit is wellicht het juiste moment om hier nog iets dieper op in te gaan; arbeid in bedrijf verlicht altijd; een gedeelde last is een last gehalveerd!

De 3 grote lichten zijn in zekere zin revolutionair

De aandacht zou direct gericht kunnen worden op het feit dat de 3 kleine lichten in een 3-hoek staan opgesteld tegenover de zuivere kubiek. In sommige rechtsgebieden staan ze zeer dicht bij de zuivere kubiek en in andere gevallen staan ze bij de stations van de 3 belangrijkste officieren. Wat als uniform opgemerkt kan worden is het feit dat ze als een 3-hoekige formatie staan opgesteld tegenover de zuivere kubiek. Het enige wat sterk verschilt is de vorm en de grootte van de 3-hoek. De vormen zijn immers ook beperkt. De 3 lichten kunnen opgesteld worden als 3-hoek of als rechte lijn. Een 4-kant of een ster kan er echter niet van gemaakt worden.

Waarom?

Dat brengt een interessante vraag naar voren: waarom zijn er 3 kleine lichten en niet 2 of 4? Er kunnen een aantal redenen opgenoemd worden. Zo is het duidelijk dat 'de 3' door het hele systeem van het oude ambacht aanwezig is. Zo zijn daar de 3 graden, de 3 stappen en de 3 oude grootmeesters en ga zo maar door. Hier kan het nuttig zijn om te herinneren dat het getal 3 de eerste van de grote heilige getallen van de oude mysteriën is, en dat het ook wel wordt gezien als het numerieke symbool van God. Denk hierbij aan de 3-eenheid.

Veel religies en volkeren door de eeuwen heen hebben deze 'goddelijke' 3-eenheid aangehangen. Het figuur 3 als een symbool van God is echter veel ouder dan welke trinitarische leer dan ook. Het is zelfs veilig aan te nemen dat dit uit de 3-hoek komt, wat het eerste mogelijke figuur is bestaande uit rechte lijnen zonder begin of einde. 1 lijn of 2 lijnen hebben een begin en een einde. De 3-hoek echter, zoals ook de 5- of meerzijdige figuur, heeft geen losse eindjes en de 3-hoek is de eerste van deze die gemaakt kan worden. Misschien is het derhalve mogelijk de relatie te leggen met het gegeven dat God ook altijd werd gezien als de Eerste en ook zonder begin of einde en dat mede door deze relatie de 3-hoek al snel een symbool werd van de Godheid.

Zon, Maan en Meester

Als afsluiting kan aan voorgaande nog toegevoegd worden dat de Achtbare Meester uiteindelijk de regels bepaalt en dat hij regeert als de zon en de maan tijdens de dag en de nacht van de loge. Er kan geen loge zijn zonder de achtbare meester. Hij is in zeer reële zin de loge zelf. Er zijn een aantal dingen die hij niet kan doen en die de broeders onder hem moeten doen. Maar zonder de achtbare meester kunnen de broeders weinig verrichten. Wellicht is een belangrijke functie van de achtbare meester het licht te verspreiden. Hij dient het maçonnieke licht voor de loge te zijn. Het opnemen van het symbool van de achtbare meester als geveer van licht komt de meeste vrijmetselaars niet als fantasievol of absurd over. Voor de Orde is het een logische uitvoering van de maçonnieke leer die een meester de geveer van het licht aan zijn broeders maakt. De vervolmaking van wijsheid, kracht en schoonheid, waarvan hijzelf onderdeel uitmaakt.

Anti-vrijmetselarij:

TEGENSTRIJDIGHEID EN DILEMMA'S

Zijn bekende vrijmetselaren lid van sinistere groepen? Was George Washington een Satanist? Dit lijkt een wat brutale overweging, maar het zijn wel vaak de niet gestelde vragen die binnen veel anti-vrijmetselaarsgroepen op de achtergrond aanwezig zijn. In de basis wordt de broederschap door deze anti-vrijmetselaars niet positief beoordeeld. De beoordelingen en veroordelingen zitten echter vol met tegenstrijdigheden en dilemma's.

George Washington, één van de oprichters van Amerika, wordt als vermeend vrijmetselaar gezien om met hem een alom aanwezige ambivalentie aan te tonen binnen anti-vrijmetselaarsgroepen. De rechtse vleugel van Amerikaanse fundamentalisten bewegen hemel en aarde om hem van enige blaam te zuiveren, terwijl ze vele andere vrijmetselaars woordelijk aan het kruis nagelen.

Het dilemma

De moeilijkheid om nationaal patriotisme te zuiveren van anti-vrijmetselaars sentimenten, gezien de grote rol die vrijmetselaren hebben gespeeld bij de opbouw van veel democratische stelsels, zorgt voor een dilemma binnen veel nationale fundamentalisten van verschillende landen. Dit probleem is niet enkel aanwezig bij rechtse nationalisten, maar over het algemeen ook bij anti-vrijmetselaren binnen andere gelederen van een maatschappij. Na het afschilderen van de vrijmetselarij als een duivelse sekte of iets dergelijks, kunnen velen van die anti-vrijmetselaren moeilijk om het gegeven heen dat de vrijmetselarij niet alleen veel nationale helden heeft voortgebracht in verschillende landen, maar waarschijnlijk ook aanwezig is geweest bij gebeurtenissen in de levens van hen zelf.

Een aardige vinding om dit dilemma te omzeilen kan gevonden worden bij een wel zeer belangrijke vormgever van de anti-vrijmetselarijsentimenten, de Schot John Robison. Een belangrijk werk van hem is het boek 'Proofs of a Conspiracy against All the Religions and Governments of Europe, Carried On in the Secret Meetings of Free Masons, Illuminati,

and Reading Societies', waarin hij dit dilemma probeert te elimineren. Robison stelt in dit werk dat het vooral de infiltratie is van de Illuminatie binnen de vrijmetselarij, dat de orde op een negatieve manier besmet heeft en dat de vrijmetselarij van origine eigenlijk wel een respectabele groep is.

Robison publiceert zijn boek in 1779, drie jaar na de Franse revolutie. De Britse paranoïde houding tegenover samenzweringen is op dat moment nog in een piek. Tegen deze piek in brengt de historicus J.M. Roberts in zijn werk 'The Mythology of the Secret Societies' naar voren, dat de onbetwiste respectabele houding van de Britse vrijmetselaren erkend moet worden en dat die altijd tegen elke vorm van verraad heeft geageerd. Volgens Roberts probeert Robison de Engelse vrijmetselaren te beschermen door de schuld bij de Illuminati en andere groepen te leggen. Erg stabiel komt deze stellingname uiteraard niet over.

De tegenstrijdigheid

Wat de oorspronkelijke beweegredenen van Robison (zelf een ontevreden vrijmetselaar) ook zijn geweest, zijn beschuldigingen worden samengevoegd door andere anti-vrijmetselaren die deze samenraapsels gebruiken om de orde direct aan te vallen. Het is interessant om op te merken dat de aanvallen op de vrijmetselaren vanaf de tijd van Robison tot nu vaak vol zitten met verschillende en tegenstrijdige nationale veroordelingen, afhankelijk van het land waarin de beschuldigingen naar voren gebracht worden. Dit thema wordt later overgenomen door Nesta Webster, een Engelse schrijfster die anti-vrijmetselarijsentimenten koppelt aan antisemitisme

om zo de basis te creëren voor de Joods-maçonnieke samenzweringstheorieën die tegenwoordig binnen veel rechtse groeperingen aanwezig is. Bij Webster komt die ambivalentie tussen het afschilderen van vrijmetselaren van verschillende nationaliteiten goed naar voren. In het werk 'Secret Societies and Subversive Movements' probeert zij de Britse vrijmetselarij te scheiden van de Franse vrijmetselarij. De Britse vrijmetselarij ziet Webster als noch revolutionair of antireligieus, terwijl de Franse niet alleen politiek gestuurd is, maar ook subversief. De loges van de Franse 'Grant Oriënt' worden volgens haar grotendeels gecontroleerd door Joden en de Franse loges zijn voornamelijk georiënteerd op politieke propaganda. De aanvallen op de Britse vrijmetselarij is ongewenst, ongepast en komt de belangen van Engeland niet ten goede, maar de vrijmetselarij dient wel erg voorzichtig te zijn met niet-reguliere geheime groepen die de orde willen infiltreren om deze te perverteren en te ontnemen van de oorspronkelijke en waarachtige principes. Wat daarbij vooral opgemerkt dient te worden is de ambivalente houding tegenover de vrijmetselarij van verschillende landen en de ambivalente houding in het algemeen, verwoord in een aantal belanghebbende werken van verschillende tijden.

De ambivalentie

Het werk van Roberts brengt het naoorlogse samenzweringsdenken samen met het einde-tijd doemdenken. Daarbij worden vooral de Illuminati, vanuit en binnen de vrijmetselarij operatief, aan de basis gelegd van veel tegenwoordige wereldwijde onrust. Bij de Amerikaanse revolutie weet Roberts deze theorie en de uitleg daarvan niet verder door te voren en verstomd zijn geluid. Zie daar weer het dilemma, de tegenstrijdigheid en de ambivalentie.

Roberts brengt naar voren dat zowel George Washington, alsmede Benjamin Franklin vrijmetselaar zijn geweest. Verder schrijft hij dat als er al een donkere kant aan de vrijmetselarij zit – en die is er – dan dient te worden opgemerkt dat de gemiddelde Amerikaanse vrijmetselaar zich niet bewust zijn van die donkere kant. Vooral niet die in de lagere rangen. Uiteraard praat hij zichzelf hiermee volledig vast, hoewel hij dat zelf niet schijnt te beseffen, want zowel George Washington, alsmede Benjamin Franklin, zijn uiteraard geen gemiddelde vrijmetselaar geweest. Benjamin Franklin was grootmeester van de loge Philadelphia en George Washington was zo hoog geplaatst dat hij het grootmeesterschap van alle Amerikaanse loges aangeboden krijgt! Een volledig dilemma dus dat binnen de blinde vlekken van Roberts is blijven steken.

De ambivalentie gaat maar door. Bijvoorbeeld ook het volgende. Tot wie wenden de broeders Frankling en Washington zich voor hulp? Tot juist die loges die – volgens de schrijver Epperson – gecontroleerd worden door de goddeloze samenzweerders, de Illuminati. Deze voor de hand liggende stap echter wordt nimmer expliciet gemaakt in het boek van Epperson.

Mormonen

Een ander geval waarin anti-vrijmetselarij en vrijmetselarij ongemakkelijk naast elkaar zijn te vinden, is in de leer van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen (Mormonen). Het Mormonisme staat aanvankelijk nogal vijandig tegenover de vrijmetselarij. De vroegere leider Martin Harris verkondigt dat Het Boek van de Mormonen tevens een soort anti-vrijmetselaarsbijbel is.

De vrouw van de bekende mormoon Joseph Smith echter is de weduwe van William Morgan, de voormalige vermeende

vrijmetselaar die in 1826 wordt vermoord na te dreigen om de geheimen van de vrijmetselarij openbaar te maken. Morgan zelf is één van de eerste personen die de Mormoonse doop voor de doden ontvangt in 1841. De laatste woorden van Smith voordat hij wordt vermoord tijdens een anti-Mormonen opstand, zouden zijn: "O Lord my God." In die tijd wordt dat gezien als de eerste woorden van een vrijmetselaar in nood. In de tussentijdse jaren worden Smith en andere senior-Mormonen vrijmetselaar en zijn vrijmetselaarsrituelen en -symbolen geïntroduceerd in de Mormoonse tempels en rituelen.

De protocollen

De patriottische en subversieve ambivalentie van Amerikaanse en Britse schrijvers is ook terug te vinden in Rusland waar anti-vrijmetselarij altijd een vruchtbare voedingsbodem heeft weten te vinden. Het bekende en anti-Joodse samenzweerderswerkje 'The Protocols of the Learned Elders of Zion' impliceert ook indirect de vrijmetselarij. Waarschijnlijk is dit werkje van origine Frans, maar het wordt echter ook sterk geassocieerd met het prerevolutionaire Rusland waar het voor het eerst verschijnt rond 1905. 'Zhidomasonstvo' ofwel Joodse vrijmetselarij dat in het Engels weer 'Jewmasonry' heet, is een Russische variant op de mythe van de Joodse samenzwering. Hoewel hierin de Joden gezien worden als onderdeel van dit duivelse complot, is toch het overheersende maçonnieke accent van deze samenzwering het belangrijkste element.

Nog meer obstakels

In zijn werk 'Black Hundred: The Rise of the Extreme Right of Russia' schrijft Walter Laqueur dat de aanhangers van het 'Zhidomasonstvo', de Joodse vrijmetselarij dus, bepaalde obstakels tegenkomen. Veel helden uit de Russische geschiedenis zoals Generaal Suvorov, Maarschalk Kutuzov en veel Decembarianen (vroegge vechters tegen het Tsarisme), zijn allemaal vrijmetselaren geweest, net zoals Pushkin en vele andere Russische schrijvers. Via ambivalente wegen en gedachtegangen vinden de anti-vrijmetselaarsideeën toch vruchtbare bodem in Rusland. Zelfs onder het communisme, dat door velen gezien wordt als een creatie van de ambacht zelf. Het is niet moeilijk nog vele andere voorbeelden aan te halen van anti-vrijmetselarijgeluiden die allemaal net zo tegenstrijdig en ambivalent zullen klinken als de voorbeelden die tot nu toe naar voren zijn gebracht. Het grootste kenmerk is die tegenstrijdigheid die door Richard Hofstadter eens omschreven is als 'een projectie van het Zelf, zowel het ideale Zelf alsmede de onacceptabele aspecten van het Zelf'. De fundamentele paradox van deze paranoïde stijl van aanschouwen, is de imitatie van de 'vijand' door het aannemen van dezelfde houding of het vormen van een soortgelijke groep. Interessant om daarbij op te merken is dat de anti-vrijmetselaren en samenzweerderstheoretici dat in veel gevallen zelf niet door hebben.

Ken U Zelve

De enige houding die de vrijmetselarij kan aannemen tegen de tegenstrijdigheid en ambivalentie van de anti-vrijmetselaren is die van de kubieke steen, het Ken U Zelve. De wereld is de spiegel van de diversiteit en tevens de spiegel van het Zelf. Alleen als een broeder zichzelf leert kennen, kan op een juiste wijze omgegaan worden met dissonantie, zowel binnen als buiten de loge. De broederketen van gelijkheid is zo sterk als de zwakste schakel. Vanuit kracht komen tot de schoonheid van het licht waarin alle tegenstrijdigheid en ambivalentie weer samenkomt. De orde en ambacht vormen daartoe een uitstekende mogelijkheid.

GEHOORZAAM AAN DE WETTEN VAN EEN LAND

De vrijmetselaar wordt geacht zich te houden aan de wetten van het land waarin hij zich bevindt. Een goed principe, maar het kan interessant zijn te onderzoeken tot hoever een broeder daarin dient te gaan. Wat zijn de normen en waarden van een vrijmetselaar en wanneer dreigt er een conflict als het gaat om het volgen van de wetten van het land waarin de broeder zich bevindt?

De vrijmetselarij heeft een aantal basisprincipes waaraan broeders zich proberen te houden. Deze principes kunnen als volgt weergegeven worden.

- 1 **Een morele code:** Vrijmetselaren vinden dat een man verantwoordelijkheid heeft zich eervol te gedragen in alles wat hij doet. De vrijmetselarij stimuleert persoonlijk fatsoen en persoonlijke verantwoordelijkheid. Zij hoopt haar leden te inspireren tot liefdadigheid en om een goede wil te tonen naar andere mensen. Maar ook om deze principes en overtuigingen in actie om te zetten.
- 2 **Liefdadigheid:** De vrijmetselarij bevordert het welzijn en het geluk van andere mensen. De vrijmetselarij leert haar leden dat onzelfzuchtigheid belangrijk is en dat het niet alleen beter is te geven dan te ontvangen, maar ook dat dat meer de moeite waard is.
- 3 **Onderwijs:** De vrijmetselarij leert haar leden moraliteit en broederschap door het gebruik van symbolen en ritualen. Het stimuleert haar leden om hun kennis van de wereld uit te breiden en zo het 'Ken u zelve' te verdiepen.
- 4 **Spiritueel, maar geen religie:** Vrijmetselaren geloven in de broederschap van de mens, onder bezieling van de Opperbouwmeester des Heelals. Vrijmetselarij is geen religie, maar wel spiritueel. Het staat iedere vrijmetselaar vrij zelf invulling te geven aan dat begrip Opperbouwmeesters des Heelals. Het is niet een sektarische organisatie en zal niet één religie bevorderen boven de andere. Maçonnieke ceremonies beschrijven een morele code; met behulp van basisprincipes die gemeenschappelijk zouden kunnen zijn voor andere religies.

- 5 **Maatschappelijke verantwoordelijkheid:** De vrijmetselarij staat voor de juiste plaats van het persoonlijke inzet in de samenleving en het individu; voor waarheid en gerechtigheid, voor broederschap en filantropie, en ordelijke, burgerlijke, religieuze en intellectuele vrijheid. Het inspireert haar leden om waarachtig en loyaal te zijn aan de regering van het land waar zij zich bevinden en gehoorzaam te zijn aan de wet van de staat waarin ze wonen.
- 6 **De filosofie van de vrijmetselarij:** De vrijmetselarij is tegen tirannie, dictatuur, en aantatsting van de menselijke waardigheid. Het is voor de fundamentele mensenrechten en de vrije uitoefening van de individuele en persoonlijke religie.
- 7 **A-politiek en non-sektarisch:** Een van de regels van de vrijmetselarij ontmoedigt de discussie in maçonnieke bijeenkomsten van religieuze zaken en politiek - thema's die waarschijnlijk persoonlijke en tegenstrijdige argumenten veroorzaken. Vrijmetselarij houde zich verre van politieke actie of poging om de verkiezingen of de wetgeving van een land te beïnvloeden. Hier zijn overigens in de geschiedenis wel tegenstrijdigheden binnen de vrijmetselarij te ontdekken.
- 8 **Gelijkheid tussen de leden:** De vrijmetselarij beoordeelt niemand op zijn wereldse rijkdom, sociale status, of uiterlijke verschijning. Koningen, prinses, sultans en potentaten zijn vrijmetselaars geweest. Maar ook papierprikkers, vuilnismannen, fabrieksarbeiders, bedienden, koks, journalisten en wat al niet meer. Kortom, het gaat om de individuele kwaliteiten van de mens en niet om de wereldse sociale status. Het gaat hierbij ook om het blijvend respecteren van de medebroeder, ook als die zich anders gedraagt dan we graag zouden willen. De winkelhaak en de troffel der liefde kunnen hierbij van dienst zijn.

Het is niet vreemd aan te nemen dat wanneer de wetten van een land in strijd zijn met deze basisprincipes, dat er dan een conflict kan ontstaan. Het is interessant eens te kijken waartoe dit soort conflicten kunnen leiden. Daartoe worden twee revoluties bekeken, te weten de Franse en de Amerikaanse revolutie. Beide zijn immers opstanden tegen een bestaand regime.

Franse revolutie

Het is te simpel de Franse revolutie toe te schrijven aan de vrijmetselarij. Het valt echter niet te ontkennen dat vrijmetselaren als individu actief zijn in het bouwen en herbouwen van een nieuwe maatschappij in deze periode. De vrijmetselaren die in die dagen tot de orde behoren weten dat vaak niet van elkaar. Het is dus onwaarschijnlijk dat alle vrijmetselaren in gezamenlijkheid hebben geopereerd. Het valt echter niet te ontkennen dat zij gemeenschappelijke idealen en principes erop nahouden en dat het trouw blijven aan die idealen en principes ertoe heeft geleid dat zij zich tegen de toen heersende klasse hebben gekeerd.

De eerste maçonnieke loges verschijnen rond 1725 in Frankrijk. Twee pauselijke edicten tegen de vrijmetselarij, die van Paus Clemens XII (4 mei 1738) en die van paus Benedictus XIV (5 juni 1751) worden nimmer geregistreerd in het Franse parlement. Daardoor verliezen deze elk effect. Vlak voor de Franse revolutie zijn er ongeveer 1.250 loges in Frankrijk met een geschat aantal leden van 40.000 broeders.

De Franse vrijmetselaren van de 18e eeuw zijn een exclusieve groep waarin nauwelijks Joden, acteurs, loonwerkers en bedienden of mannen van lagere sociale klasse te vinden zijn. Daarentegen zijn er veel geestelijken lid en de leden van bepaalde loges, zoals die van 'La Vertu' in Clervaux, bestaan volledig uit katholieke geestelijken.

Hoewel de adel zich aangetrokken voelt tot de vrijmetselarij, komt het grootste gedeelte van de vrijmetselaren uit de burgerij. Vooral het motto van 'gelijkheid' vinden burgers aantrekkelijk en het apelleert aan het gevoel dat ze de gelijke zijn van de adel.

Een groot deel van het leger is in die tijd doorspekt van de vrijmetselarij. Bernadotte, die de troepen leidt die verdreven zijn uit Grenoble en die later een generaal is voor Napoleon en vervolgens Koning van Zweden, is een vrijmetselaar. De voorzichtige reactie van het leger op het uitbreken van de opstand in Britany, is toegeschreven aan het aantal officieren die vrijmetselaar zijn.

De regels voor de Staten-Generaal in Frankrijk zijn ontwikkeld door minister Jacques Necker, waarvan het maçonnieke lidmaatschap onbewezen is, maar waarschijnlijk wordt geacht. De verkiezingscommissies samenhangend met deze regels, zijn hoofdzakelijk samengesteld uit vrijmetselaars, zoals wordt beweerd.

Het is geen geheim dat de koninklijke laag en alles wat daarmee samenhangt in de tijd van de Franse revolutie, zich op een manier opstelt tegenover het gewone volk die tegen de meeste basisprincipes van de vrijmetselarij indruist. Daar ligt ook de grens voor de vrijmetselaren die tijdens de Franse revolutie ervoor kiezen te strijden tegen de wetten van het land van dat moment en tegen de koning.

Amerikaanse revolutie

In de laatste paar eeuwen zijn er velen die de rol van de vrijmetselarij tijdens de aanloop naar de Amerikaanse revolutie proberen uit te breiden. Zo wordt bijvoorbeeld vaak beweerd dat alle of althans vele ondertekenaars van de onafhankelijkheidsverklaring vrijmetselaar zijn. Ook dat alle of althans vele officieren die onder Washington dienen vrijmetselaar zijn. Deze beweringen worden meestal gedaan om te onderstrepen dat de Amerikaanse revolutie en de vorming van de Amerikaanse kolonies volgens een maçonniek plan zijn verlopen en conform maçonnieke principes.

De beweringen zijn op zijn zachtst gezegd overdreven. Wel is het zo dat er zowel bij de ondertekenaars van de onafhankelijkheidsverklaring alsook onder de officieren die onder Washington dienen, veel vrijmetselaren zitten. Eveneens dat in de redenen om onafhankelijk te worden meerdere principes terug te vinden zijn van de vrijmetselarij. Zoals het gelijkheidsbeginsel, recht op vrijheid van leven, vrijheid van meningsuiting, onderwijs en een morele code die voor allen gelijke rechten voorstaat.

Al voor de onafhankelijkheidsverklaring is er onenigheid binnen de koloniale vrijmetselarij. Veel loges kunnen moeilijk bij elkaar komen omdat de Engelsen dat soort samenkomsten min of meer verbieden. Dit druist in tegen bijna alle vrijmetselaarsprincipes en daarom alleen al worden veel vrijmetselaren bijna gedwongen om te ageren tegen deze situatie. Het is een opstand vanuit maçonnieke noodzaak en dat raakt de kern van de grens tot hoever een vrijmetselaar kan gaan bij het gehoorzamen aan de wetten van een land, regering of koning.

Hoewel de rol van de maçonnieke broederschap waarschijnlijk een marginale rol speelt bij de Amerikaanse revolutie, is het niet moeilijk om in de idealen die tot de revolutie leiden – zoals gelijkheid, vrijheid en democratie – ook vrijmetselaarsprincipes terug te vinden die al lang voor de revolutie tot klachten hebben geleid tegen de Engelse onderdrukking.

De revolutionaire ideeën die in de zogenaamde 'Bill of Rights', de onafhankelijkheidsverklaring en in de geschriften van Thomas Paine zijn te vinden, zijn allemaal idealen uit de vroege speculatieve loges van de zeventiende en achttiende eeuw. Daarbinnen is ieder mens gelijk, is er een zelfbestuur met een eigen grondwet en kiest de samenleving zelf de leiders democratisch vanuit de eigen gelederen.

Moreel kompas

Waar de vrijheid van meningsuiting in gevaar komt... Waar de rechten van de mens worden onderdrukt... Waar gelijkheid onder de mensen afwezig is en waar het morele kompas afwijkt van medemenselijke normen en waarden... Daar is het bijna een vanzelfsprekendheid dat de vrijmetselaar zich verzet en vasthoudt aan de basisprincipes van de vrijmetselarij.